

Sygn. akt I ACa 658/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 marca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Jarosław Marek Kamiński (spr.)
Sędziowie	:	SA Irena Ejsmont - Wiszowata SO del. Jolanta Fedorowicz
Protokolant	:	Urszula Westfal

po rozpoznaniu w dniu 28 marca 2014 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **J. W.**

przeciwko **(...)we W.**

o ustalenie nieważności umów kredytowych

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach

z dnia 11 lipca 2013 r. sygn. akt I C 1015/11

I. oddala apelację;

II. nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Suwałkach adwokat K. S. kwotę 5.400 zł powiększoną o należną stawkę podatku od towarów i usług (VAT) tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

UZASADNIENIE

J. W., w pozwie skierowanym przeciwko (...)we W., wniósł o unieważnienie umowy kredytowej z uwagi na fakt, że jest osobą z zaburzeniami czynności psychicznych i zawierając tą umowę znajdował się w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli.

W odpowiedzi na pozew, (...) we W. wniósł o oddalenie powództwa oraz obciążenie powoda kosztami postępowania sądowego.

Sąd Okręgowy w Suwałkach wyrokiem z dnia 11 lipca 2013 r. oddalił powództwo i rozstrzygnął o kosztach zastępstwa procesowego na rzecz pełnomocnika reprezentującego powoda z urzędu.

Sąd Okręgowy ustalił, że J. W. w październiku 1991 r. doznał urazu głowy. Z tego powodu w dniach od 17 października 1991 r. do dnia 19 października 1991 r. przebywał na (...)w S., a następnie kontynuował leczenie szpitalne w Oddziale Chirurgicznym tegoż Szpitala - do 6 listopada 1991 r. Ponowna hospitalizacja J. W. w Oddziale Chirurgicznym miała miejsce w dniach od 13 listopada 1991 r. do 28 listopada 1991 r. z rozpoznaniem: „stan po urazie głowy i ogólnym, cerebrastenia pourazowa”.

W dniach 1 lutego 2008 r. i 7 lutego 2008 r. J. W. zawarł z (...) we W. umowy kredytowe na łączną kwotę 350.000 zł. W tym czasie J. W. nie pozostawał w stanie psychicznym, wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli.

Do lutego 2008 r. J. W. nie korzystał z leczenia psychiatrycznego. Rozpoczął leczenie szpitalne psychiatryczne na Oddziale Neurologii w S. dopiero w okresie od 28 grudnia 2009 r. do 11 stycznia 2010 r., w trakcie którego rozpoznano u niego zespół piramidowy lewostronny niewielkiego stopnia naczyniopochodny, nadciśnienie tętnicze, boreliozę i nawracające zaburzenia depresyjne. Następnie w okresie od 19 lutego 2010 r. do 11 marca 2010 r. J. W. był hospitalizowany na Oddziale Psychosomatycznym w S.. W trakcie leczenia rozpoznano u niego zaburzenia depresyjne i lękowe mieszane, nadciśnienie tętnicze, boreliozę. Wówczas nie stwierdzono u J. W. zaburzeń świadomości i orientacji, ani objawów wytwórczych, jego stan wskazywał na obniżony nastrój, napięcia, zaburzenia snu i koncentracji. W trakcie hospitalizacji uzyskano względną poprawę jego stanu psychicznego. Kolejna hospitalizacja J. W. w Oddziale Psychosomatycznym w S. miała miejsce w dniach od 14 kwietnia 2010 r. do 25 maja 2010 r., w trakcie której rozpoznano u niego nawracające zaburzenia depresyjne. Podczas leczenia uzyskano redukcję objawów lękowych, zaburzeń nastroju i funkcjonowania. Następna hospitalizacja J. W. w Szpitalu (...) w S. miała miejsce w dniach od 14 lutego 2012 r. do 7 marca 2012 r. Wdrożone leczenie przyniosło poprawę jego stanu zdrowia.

Mając na uwadze powyżej ustalony stan faktyczny, Sąd Okręgowy uznał, że powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie. Okoliczności sprawy, a w szczególności fakt, że strony łączyła umowa kredytowa były bezsporne. Natomiast podstawową kwestią wymagającą przesądzenia dla rozstrzygnięcia sprawy była ocena zdolności powoda do świadomego i swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli w czasie zawarcia spornych umów tj. w dniach 1 lutego 2008 r. i 7 lutego 2008 r. Mając na uwadze treść art. 82 k.c., Sąd I instancji stwierdził, że aby prawidłowo ocenić stan zdrowia psychicznego powoda, jego zdolność postrzegania i rozeznania w podejmowanych działaniach, konieczne było dopuszczenie dowodu z opinii biegłych sądowych z zakresu psychiatrii.

Opinie sporządzone dla potrzeb niniejszego postępowania - w oparciu o dokumentację medyczną powoda oraz jego badania - przez biegłych sądowych Z. O. i R. E. w sposób jednoznacznie wskazywały, że powód J. W. w dniach 1 lutego 2008 r. i 7 lutego 2008 r. nie pozostawał w stanie psychicznym, wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, i w konsekwencji nie zachodziły przesłanki wymienione w treści art. 82 k.c.

Zdaniem Sądu, w/w opinie stanowią pełnowartościowe źródło dowodowe, ponieważ zostały opracowane przez niezależnych od stron biegłych sądowych, fachowców w swej dziedzinie, posiadających wieloletnie doświadczenie zawodowe i bogatą praktykę w zakresie opiniowania na zlecenie Sądu, przy czym są wyczerpujące, jasne i nie zostały podważone przez żadną ze stron.

W tych warunkach Sąd uznał, że umowa kredytowa łącząca strony jest ważna, albowiem powód w dniach 1 i 7 lutego 2008 r. nie pozostawał w stanie psychicznym, wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Tym samym nie zachodziły przesłanki psychiatryczne określone w art. 82 k.c. Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy orzekł jak w pkt I wyroku.

O kosztach zastępstwa procesowego rozstrzygnięto na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 r., nr 146, poz. 11) w zw. z § 2 ust. 3 w zw. z § 6 pkt 7 w zw. z § 19, § 20

rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r., nr 461).

J. W. zaskarżył apelacją powyższy wyrok w całości, zarzucając mu:

1. mający wpływ na treść zaskarżonego wyroku błąd w ustaleniach faktycznych Sądu przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, polegający na uznaniu, że powód nie pozostawał w stanie psychicznym wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli w dniach 1 lutego 2008 r. i 7 lutego 2008 r., podczas zawierania umów kredytowych z (...);

2. naruszenie prawa procesowego, a mianowicie art. 233 k.p.c.:

- poprzez oparcie zaskarżonego wyroku tylko na opiniach biegłych podczas, gdy wszechstronne rozważenie materiału dowodowego powinno doprowadzić do wniosku, że powód zawierając umowy znajdowali się w stanie wyłączającym świadome i swobodne wyrażenie woli,

- poprzez nierozważenie wszystkich okoliczności sprawy przy ustalaniu stanu faktycznego, w szczególności brak rozważenia Sądu czy z punktu widzenia interesu powoda zaciągnięcie kredytów było celowe i korzystne oraz jakie motywy przyświecały powodowi przy zaciąganiu zobowiązań racjonalne czy emocjonalne

- poprzez nierozważenie wszystkich okoliczności sprawy przy ustalaniu stanu faktycznego, a mianowicie brak odniesienia Sądu do roli wpływu czynników środowiskowych na procesy decyzyjne powoda, w szczególności oddziaływanie osób trzecich, czy pozostawanie pod wpływem trudnej sytuacji materialnej.

Mając na uwadze powyższe, J. W. wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i na ich podstawie wywiódł trafne wnioski. Sąd Apelacyjny w całości aprobuje stanowisko Sądu Okręgowego wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i ustalenia poczynione przez Sąd Okręgowy przyjmuje za swoje.

Kwestią sporną w niniejszej sprawie było ustalenie, czy J. W. zawierając umowę kredytową z (...) w dniach 1 lutego 2008 r. i 7 lutego 2008 r. nie znajdował się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji. Zgodnie z art. 82 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Dotyczy to w szczególności choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego, chociażby nawet przemijającego, zaburzenia czynności psychicznych. Udowodnienie tej kwestii, zgodnie z regułą wyrażoną w art. 6 k.c. spoczywało na powodzie.

Sąd I instancji ustalił, że J. W. w październiku 1991 r. doznał urazu głowy. Z tego powodu w dniach od 17 października 1991 r. do 19 października 1991 r. przebywał na (...) w S., a następnie kontynuował leczenie szpitalne w Oddziale Chirurgicznym tegoż Szpitala do dnia 6 listopada 1991 r. Ponowna hospitalizacja J. W. w Oddziale Chirurgicznym miała miejsce w dniach od 13 listopada 1991 r. do dnia 28 listopada 1991 r. z rozpoznaniem: „stan po urazie głowy i ogólnym, cerebrastenia pourazowa”. Powód był także hospitalizowany w okresach od 14 kwietnia 2010 r. do 25 maja 2010 r. oraz od 14 lutego 2012 r. do 7 marca 2012 r. Wdrożone leczenie przyniosło poprawę jego stanu zdrowia.

Stąd też, mając na uwadze wieloletnie leczenie powoda i zgromadzoną dokumentację medyczną, zasadnie Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii dwóch biegłych lekarzy z zakresu psychiatrii w celu ustalania, czy J. W. świadomie

i swobodnie powziął decyzję w czasie zawarcia spornej umowy tj. w dniach 1 lutego 2008 r. i 7 lutego 2008 r. Obaj biegli w swoich opiniach zgodnie stwierdzili, że u powoda w lutym 2008 r. nie występowały takie zakłócenia czynności psychicznych, które mogłyby w sposób istotny wpływać na ograniczenie jego procesów decyzyjnych. Również w późniejszym czasie prezentowane przez powoda zaburzenia sfery psychicznej ograniczały się głównie do tzw. objawów subiektywnych. Przebieg dolegliwości psychicznych powoda wskazuje na to, iż oświadczając swą wolę należycie rozumiał, jaką czynność wykonał i jakie będą jej skutki prawne dla niego i dla drugiej umawiającej się strony. Decyzja o zawarciu umowy kredytowej z pozwanym była swobodna i nic nie wpływało na jej powzięcie (z uwzględnieniem czynników wewnętrznych). Powodowi przyświecały motywy racjonalne.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, wbrew zarzutowi apelacyjnemu, trafnie Sąd I instancji uznał, iż powyższe opinie biegłych są rzetelne, fachowe i przede wszystkim miarodajne dla ustalenia okoliczności stanu psychicznego powoda w dacie zawarcia przedmiotowej umowy. Ustalenie stanu świadomości jest sprawą stanu faktycznego i jego oceny na podstawie przeprowadzonej oceny dowodów przez sąd. Wprawdzie ocena stanu świadomości wymaga uwzględnienia wszystkich okoliczności towarzyszących złożeniu oświadczenia woli, mogących mieć wpływ na prawidłowe tzn. w pełni świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli, jednakże w zasadzie określenie w procesie stopnia świadomości osoby składającej oświadczenie woli wymaga wiadomości specjalnych, którymi dysponują lekarze odpowiedniej specjalności.

Zgodnie z cytowanym powyżej art. 82 k.c. kwestią istotną w niniejszej sprawie było ustalenie stanu psychicznego powoda w dacie zawierania umowy, nie zaś ocena, czy zawarcie przedmiotowej umowy było uzasadnione jego trudną sytuacją materialną, czy też oddziaływaniem osób trzecich.

Zarzut apelacyjny dotyczący naruszenia art. 233 k.p.c. z powyższych względów okazał się niezasadny. Ustalenie stanu psychicznego powoda możliwe było przede wszystkim na podstawie opinii biegłych psychiatrów, natomiast nie było celowe rozważanie pozostałych okoliczności zawarcia umowy, w szczególności, czy jej zawarcie było ekonomicznie uzasadnione.

Także zarzut dotyczący naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 233 k.p.c. był niezasadny. Wprawdzie w uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy nie odniósł się do zeznań powoda złożonych w miejscu jego zamieszkania, lecz brak tego odniesienia nie ma wpływu na poczynienie prawidłowych ustaleń faktycznych odnośnie stanu zdrowia J. W. w dniu 1 lutego 2008 r. i 7 lutego 2008 r. J. W., zeznając w dniu 21 grudnia 2012 r. (k. 167-168v), w obecności biegłego psychiatry, nie potrafił wskazać okoliczności zawarcia przedmiotowej umowy tj. czy w momencie podpisywania umowy kredytowej czuł się dobrze, dlaczego zawarł umowę kredytową. Zatem te zeznania powoda nie były istotne dla ustalenia jego stanu zdrowia psychicznego w dniu zawierania umowy kredytowej. Naruszenie przepisu określającego wymagania, jakim winno odpowiadać uzasadnienie wyroku sądu (art. 328 § 2 k.p.c.), może być ocenione, jako mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy w sytuacjach tylko wyjątkowych, do których zaliczyć można takie, w których braki w zakresie poczynionych ustaleń faktycznych i oceny prawnej są tak znaczne, że sfera motywacyjna orzeczenia pozostaje nieujawniona bądź ujawniona w sposób uniemożliwiający poddanie jej ocenie instancyjnej. Taka sytuacja w niniejszej sprawie nie występuje, albowiem zaskarżony wyrok poddaje się kontroli instancyjnej. Mając na uwadze powyższe, zarzuty dotyczące nieprawidłowego ustalenia stanu faktycznego w niniejszej sprawie były nieuzasadnione.

Stąd też, uznając apelację za bezzasadną, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w punkcie I wyroku.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd Apelacyjny orzekł jak w punkcie II wyroku na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 r., nr 146, poz. 11) w zw. z § 2 ust. 3 w zw. z § 6 pkt 7 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r., nr 461).